

СУХАРЕНКО

УДК 336.71:336.027(447)

ЧЕРЕП

Тетяна Андріївна

Алла Василівна

Tanya_Suharenko@meta.ua

ОЦІНКА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АТ
"ОЩАДБАНК"ASSESSMENT OF THE BANK RESOURCE
POTENTIAL JSC "OSCHADBANK"

магістр, Запорізький національний університет

д.е.н., професор

В статті розглянуто та узагальнено основні підходи до поняття «ресурсний потенціал банку». Висвітлено авторське розуміння даної категорії. Проаналізовано економічне значення ресурсного потенціалу банку для банківської системи та національної економіки загалом. Здійснена оцінка ресурсного потенціалу АТ «Ощадбанк» та здійсненні висновки щодо його стану.

В статье рассмотрено та обобщенно основные подходы к понятию «ресурсный потенциал банка». Освещено авторское понятие данной категории. Проанализировано экономическое значение ресурсного потенциала банка для банковской системы и в общем для национальной экономики. Осуществлена оценка ресурсного потенциала АО «Ощадбанк» та осуществлены выводы касая его состоянию.

In the article the main approaches to the concept of "resource potential of the bank are considered and summarized." Illuminated author's concept in this category. The economic value of the resource potential of the bank to the banking system, and in general for the national economy is analyzed. The estimation of resource potential JSC "Oschadbank" that made its findings with regards to the state is done.

Ключові слова: банк, ресурсний потенціал банку, банківські ресурси, фінансові ресурси, чинники, оцінка, капітал, ефективність, показники управління

Ключевые слова: банк, ресурсный потенциал банка, банковские ресурсы, финансовые ресурсы, факторы, оценка, капитал, эффективность, показатели управления

Keywords: bank, resource potential of the bank, banking resources, financial resources, factors, evaluation, capital, efficiency, governance indicators

ВСТУП

Сьогодні в умовах гострої економічної кризи та високої конкуренції у вітчизняній банківській системі особливого значення набуває питання оцінки, аналізу та контролю рівня ресурсного потенціалу банку. Ефективне оперування зазначеними економічними категоріями забезпечить прибутковість та конкурентоспроможність не лише окремого банку, а й всієї банківської системи загалом.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів оцінки ресурсного потенціалу банку займалися такі науковці: І.В. Барилюк [2], Л.В. Васюренко [3], А.П. Вожзов [4], Н.Г. Волик [5], Ж.М. Довгань [6], В.В. Коваленко [8], Н.Г. Маслак [9], І.В. Сало [9], І.М. Федосік [3] та інші. Завдяки працям цих вчених питання оцінки ресурсного потенціалу банку набуло значного розвитку. Та все ж не існує універсального методу оцінки, тому дане питання вимагає подальших напрацювань.

МЕТА РОБОТИ полягає в аналізованні поняття «ресурсний потенціал банку», дослідження його економічного значення та безпосередня його оцінка на прикладі АТ «Ощадбанк».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних

видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та звітність банку за аналізований період.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння, оцінювання узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Ресурси для банку - це фундамент його діяльності, тому вивчення даної категорії та розгляд проблем пов'язаних з її формуванням та використання відіграє надзвичайно важливу роль для вітчизняних банків.

Ресурсний потенціал – це основа діяльності будь-якого банку, оскільки від його структури та умов формування залежать масштаби діяльності банку та розмір отриманого прибутку. Й хоча термін «ресурсний потенціал» є найбільш уживаним в банківській практиці, однак єдиного підходу до визначення цього поняття досі немає [10, с. 291].

Сьогодні в економічній літературі не існує єдиного підходу до поняття «ресурсний потенціал банку», тому вважаємо за доцільне розглянути різні точки зору, щодо цього поняття, серед науковців (Табл. 1).

Як видно з дослідження, існує багато прикладів та визначень ресурсного потенціалу банку, які однакові за суттю, але різні за змістом, адже кожен автор по різному його трактує.

Таблиця 1

Визначення поняття «ресурсний потенціал банку» з точки зору науковців

Автор	Визначення
Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В. [1, с. 378]	Сукупність усіх грошових коштів банку, які перебувають безпосередньо у його розпорядженні, а також коштів, які банк може потенційно залучити.
Барилук І.В. [2, с. 207]	Сукупність усіх видів ресурсів, які здійснюють вплив на діяльність окремого банку – фінансові, матеріальні, трудові, технічні, організаційні, інформаційні, просторові.
Васюренко Л.В. Федосік І.М. [3, с. 62]	Сукупність усіх фінансових коштів банку, що знаходяться в безпосередньому його розпорядженні, і коштів, які можуть бути потенційно залучені банком у результаті проведення ефективної повномасштабної банківської діяльності або прирощені чи втрачені в разі проведення активних операцій.
Вожжов А.П. [4]	Сукупність власних, залучених та позикових коштів, що акумульовані, і коштів, які можуть бути потенційно залучені банком; потенційними можливостями установи формувати свої ресурси; максимальним обсягом ресурсів, які банк може залучити на фінансовому ринку.
Волик Н.Г. [5, с. 271]	Це максимум ресурсів, які банк може залучити на фінансовому ринку
Дж. Барні [10, 292]	Ресурси, що знаходяться у його розпорядженні та забезпечують ефективне функціонування
Довгань Ж.М. [6]	Це максимальна кількість ресурсів, що банківська установа може залучити на фінансовому ринку.
Епіфанова А.О., Маслак Н.Г. та Сало І.В. [9]	Це сукупність власних, залучених та позикових коштів банку, що перебувають у безпосередньому його розпорядженні і використовуються на його розсуд для здійснення банківської діяльності.
Заруба О. [7, с. 39]	Це потенційні можливості банку формувати свої ресурси.
Коваленко В.В. [8, с. 74]	Власні кошти і кошти, залучені банком у результаті здійснення інших пасивно й активно-пасивних операцій банків.
Панасенко Г. [10, с. 291]	Це грошові надходження з різних джерел, що набувають форми власного і позикового капіталу, а також доходів, які генеруються банком та призначенні для задоволення фінансових потреб суб'єктів економіки, виконання фінансових зобов'язань банку, відшкодування витрат за залученими коштами та отримання комерційного прибутку.
Савлук М.І. [12, с. 90]	Це потенційні можливості банку формувати свої ресурси.

Загалом даний аналіз показав, що існують два підходи до визначення «ресурсного потенціалу банку»:

- схожість ресурсного потенціалу з фінансовими ресурсами;
- віднесення до ресурсного потенціалу не лише фінансових коштів, а й інших ресурсів банку (матеріальні, трудові, технічні, організаційні, інформаційні, просторові).

Отже, ресурсний потенціал фінансової установи характеризує сукупність її можливостей і має на увазі наявність чинників, що визначають силу, джерела, кошти, запаси та інші резерви, які можуть бути використаними в економічній діяльності. З іншої точки зору, ресурсний потенціал банку визначається якістю та кількістю коштів, які має в своєму розпорядженні установа, кваліфікацією персоналу, інноваційними, інформаційними і фінансовими можливостями [10, с. 293].

На наш погляд, найбільш доцільним є таке визначення ресурсного потенціалу: ресурсний потенціал комерційного банку – це органічна єдність

та взаємодія власних, залучених та запозичених коштів банку, що знаходяться у його розпорядженні, та які він залучає для проведення ефективної банківської діяльності, а саме: збільшення кількості клієнтів та підвищення якості наданих послуг, зростання прибутку, оптимальне поєднання ліквідності та дохідності банківських операцій.

Економічне значення ресурсного потенціалу банку проявляється у:

1. Забезпеченні банків необхідними для функціонування обсягом та структурою ресурсів.
2. Стимулюванні економічного зростання країни шляхом кредитування потреб суб'єктів економіки за рахунок акумульованих ресурсів.
3. Збереженні довгострокових конкурентних переваг банків шляхом виявлення перспективних методів формування ресурсів та напрямів їх ефективного використання, а також зростанні конкурентоспроможності банківської системи шляхом адаптації кращого іноземного досвіду організації банківської справи.
4. Інтеграції у світову фінансову систему

шляхом виходу українських банків на міжнародні ринки капіталу та залучення іноземних інвестицій у вітчизняну банківську систему.

5. Інформаційно-аналітичному обґрунтуванні розроблення та реалізації стратегії формування ресурсного потенціалу.

6. Забезпеченні адаптації діяльності вітчизняних банків до змін ринкового середовища функціонування.

7. Визначенні напряму стратегічного розвитку банківської системи України шляхом реалізації банками відповідного виду ресурсної політики [2].

Оцінка ресурсного потенціалу сьогодні відіграє дуже важливу роль в діяльності банку. За допомогою цих даних можна визначити результати діяльності банку та зробити висновки щодо подальшої його діяльності.

Дослідники в галузі оцінки результативності процесів, що відбуваються в банківській системі, дійшли висновку про неможливість виділити із числа результативних показників будь-який один як загальний, придатний для комплексної оцінки. Це пов'язано зі значною і постійно зростаючою кількістю як об'єктів аналізу, так і індикаторів, критеріїв діяльності в умовах зростаючої конкуренції на ринку банківських послуг та розвитком інтеграційних процесів [13].

Для оцінки ресурсного потенціалу АТ «Ощадбанк» скористаємося переліком показників запропонованим Ларіоною К. Л. та Возною С. А. Саме розробка ефективної системи оціночних показників є одним з найбільш важливих моментів у проведенні оцінки ресурсного потенціалу банку [9]. Вибір показників для розрахунку ґрунтується на таких критеріях:

– достатність – відображає розмір капіталу, необхідний банку для здійснення активних операцій. У контексті даного критерію пропонуємо розраховувати один з трьох встановлених НБУ обов'язкових банків нормативів капіталу, який найбільш точно характеризує рівень достатності ресурсного потенціалу банку (Н2), також розрахуємо коефіцієнти співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів та до зобов'язань;

– ліквідність – установлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання зобов'язань протягом певного періоду. Даний критерій найбільш повно характеризують три обов'язкові до виконання банками нормативи ліквідності НБУ;

– якість – відображає стабільність та забезпеченість ресурсів банку.

– ефективність використання – характеризує економічну ефективність використання банківських ресурсів.

Таблиця 2

Система показників для оцінки ресурсного потенціалу банку

Назва показника	Нормативне значення
І група – Нормативи достатності капіталу	
Норматив адекватності регулятивного капіталу (К1)	не менше 10%
Коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (К2)	не менше 9 %
Коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до зобов'язань (К3)	не менше 10%
ІІ група – Нормативи ліквідності	
Норматив миттєвої ліквідності (К4)	не менше 20%
Норматив поточної ліквідності (К5)	не менше 40%
Норматив короткострокової ліквідності (К6)	не менше 60%
ІІІ група – показники якості ресурсів банку	
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань власними коштами (надійності) (К7)	Не менше 5%
Коефіцієнт доступності банку до запозичень на міжбанківському ринку (К8)	не менше 20%
Мультиплікатор капіталу (К9)	12-15%
ІV група – показники ефективності використання ресурсів банку	
Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (К10)	не менше 5%
Коефіцієнт використання зобов'язань (К11)	не менше 75-80 %
Коефіцієнт використання платних пасивів (К12)	90%

В результаті, авторами було обрано три показники для оцінки ефективності використання різних видів фінансових ресурсів банку. Таким чином, для оцінки рівня ресурсного потенціалу банку дослідники пропонують розраховувати систему з чотирьох груп показників, що комплексно характеризують ресурсний потенціал банку (таблиця 2).

Для того, щоб оцінити рівень достатності ресурсного потенціалу за даною методикою необхідно застосувати певну шкалу оцінювання. Оскільки майже всі показники мають оптимальні значення з умовою “не менше” (тобто їх зниження є не бажаним), то за умови, що розраховані показники співпадають з оптимальними, показник достатності ресурсного потенціалу буде дорівнювати оцінці 12.

Це свідчитиме про дотримання мінімальних норм показників достатності, ліквідності, якості та ефективності використання ресурсів (таблиця 3).

Відповідно до розрахованих показників (табл.3), визначимося з оцінками для розрахунку показника достатності ресурсного потенціалу АТ «Ощадбанк» (табл.4).

Пропонується така градація показника достатності ресурсного потенціалу з урахуванням застосування запропонованої нами системи коефіцієнтів:

1. $-12 < D_{гр} < -4$, високий ризик втрати фінансової стійкості банку та виникнення незбалансованості в ресурсному забезпеченні;

2. $-3 \leq D_{gr} < 5$, управління ресурсним потенціалом банку забезпечує нормальний рівень фінансової стійкості та достатнє ресурсне забезпечення;

3. $6 \leq D_{gr} < 14$, стабільне функціонування банку. Ідеальний варіант управління ресурсним потенціалом, коли банк найбільш ефективно

використовує наявні ресурси і при цьому виконує всі нормативи;

4. $15 \leq D_{gr} < 24$, надлишкова ліквідність, необхідно переглянути стратегію управління ресурсним потенціалом банку.

Таблиця 3

Розрахунок показників для оцінки ресурсного потенціалу АТ «Ощадбанк» за 2013 – 2015 роки

Показник	Нормативне значення	2013	2014	2015
K1	не менше 10%	24,58	31,4	11,47
K2	не менше 9%	19,0	6,5	6,1
K3	не менше 10%	23,8	7,9	6,4
K4	не менше 20%	78,0	13,0	14,9
K5	не менше 40%	77,0	10,7	14,2
K6	не менше 60%	96,0	16,8	22,4
K7	не менше 5%	33,4	23,7	5,6
K8	не менше 20%	41,9	35,3	12,6
K9	12-15%	6,34	4,13	5,28
K10	не менше 5%	6,6	5,04	3,9
K11	не менше 75-80%	78,4	66,8	43,1
K12	90%	77,6	38,5	30,5

Таблиця 4

Оцінки для розрахунку показника достатності ресурсного потенціалу АТ «Ощадбанк» за 2013 – 2015 роки

Показник	Нормативне значення	2013	2014	2015
K1	не менше 10%	2	2	1
K2	не менше 9%	2	0	0
K3	не менше 10%	2	0	0
K4	20%	2	0	0
K5	40%	2	0	0
K6	60%	2	0	0
K7	не менше 5%	2	2	1
K8	не менше 20%	2	2	0
K9	12-15%	-1	-1	-1
K10	не менше 5%	1	1	-1
K11	не менше 75-80%	1	-1	-2
K12	90%	-1	-2	-2
Σ	-	16	3	-4

Отже, на основі даного розрахунку можна зробити висновки, що протягом аналізованого періоду АТ «Ощадбанк» спостерігається погіршення ситуації щодо функціонування банком.

В 2013 році спостерігається надлишкова ліквідність, банку необхідно переглянути стратегію управління ресурсним потенціалом. Протягом 2014 року ситуація значно покращилася, банк знаходився на нормальному рівні фінансової стійкості та мав достатнє ресурсне забезпечення. На кінець аналізованого періоду ситуація дуже погіршилася, існував високий ризик втрати фінансової стійкості банку та виникнення незбалансованості в ресурсному забезпеченні.

ВИСНОВКИ

Отже, в ході дослідження було розкрито зміст поняття «ресурсний потенціал банку» та досліджено його економічне значення. Оцінка ресурсного потенціалу дозволила визначити, що протягом аналізованого періоду лише в 2014 році в АТ «Ощадбанк» спостерігалось таке управління

ресурсним потенціалом банку, яке забезпечувало нормальний рівень фінансової стійкості та достатнє ресурсне забезпечення стабільне функціонування.

Ідеальний варіант управління ресурсним потенціалом, коли банк найбільш ефективно використовує наявні ресурси і при цьому виконує всі нормативи.

Список використаних джерел

1. Арбузов С.Г., Банківська енциклопедія: Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. Центр наукових досліджень Національного банку України – К.: Знання, 2011. – 504 с
2. Барилюк, І. Стратегічний підхід до формування структури ресурсного потенціалу банку: Формування ринкової економіки в Україні. / І.Барилюк. – 2012. – Вип. 26, Ч. 1. – С. 16-24.
3. Васюренко, О. Ресурсний потенціал комерційного банку: / О. Васюренко, І. Федосік. – Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 58–64

4. Вожжов А.П. Процессы трансформации банковских ресурсов [Текст]: А.П. Вожжов.– Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2006. – 339 с.
5. Волик Н.Г. Ресурсна база комерційних банків України: сучасний стан і перспективи розвитку / Н.Г. Волик, К.Г. Яценко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 6. – С. 270–274.
6. Довгань Ж.М. Ресурси комерційного банку: формування та управління : автореф. дис. кандидата економічних наук : 08.04.01/ Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – 19 с
7. Заруба О. Ресурсне забезпечення банку: розробка моделі / О. Заруба // Вісник НБУ. – 2008. – № 9. – С. 35–37.
7. Вожжов А.П. Процессы трансформации банковских ресурсов / А.П. Вожжов. – Севастополь : Изд. СевНТУ, 2006. – 339
8. Коваленко В.В. Функціональна достатність ресурсного потенціалу банків: методи оцінювання та напрями забезпечення : монографія / В.В. Коваленко, Ж.І. Торяник. – Х., 2010. – 180 с.
9. Ларіонова К.Л. Оцінка ресурсного потенціалу банку / К.Л. Ларіонова, С.А. Возна // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2014. - № 5(1)
10. Єпіфанов, А.О. Операції комерційних банків : навч. посіб. / А.О. Єпіфанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.
11. Панасенко Г.О. Синтезоване бачення поняття «ресурсний потенціал банку» в контексті розвитку економічної теорії / Г.О. Панасенко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.12. – С. 291 – 297.
12. Савлук М.І. Гроші та кредит: [підручник] / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; за заг. ред М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 602 с.
13. Торяник Ж.І. Оцінка рівня достатності ресурсного потенціалу банківських установ на основі розрахунку інтегрального показника / Ж.І. Торяник // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 1. – С. 141–144.
14. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу / <http://www.bank.gov.ua>.
15. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс] – Режим доступу / <http://www.oschadbank.ua/>